

Пляцук В.А.,
здобувач наукового ступеня доктора філософії з
публічного управління та адміністрування,
Єдинак В.Ю.,
к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ МИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Економічна безпека держави є складним та комплексним явищем, що характеризується формуванням єдиної та цілісної системи складових елементів з відповідними інституційними механізмами та інструментами впливу. Одним із таких інститутів впливу є митна діяльність. Саме поняття «митної діяльності» є доволі новим як у практиці, так і теорії публічного управління. Здійснений нами аналіз чинного законодавства та наукових публікацій свідчить, що більш традиційними на сьогодні для вжитку є такі поняття як «митна справа» та «митна політика» [1-3]. Однак, на нашу думку, вони не в повній мірі відображають специфіку усієї сукупності тих відносин, що формуються у в процесі здійснення зовнішньоекономічних операцій. В контексті забезпечення економічної безпеки держави зміст зазначених понять обмежується, в основному, сферою функціонування та відповідальності держави та митних органів, що діють від її імені та в її інтересах.

На наш погляд, поза увагою залишається вплив та участь у даних процесах як самих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, так і міжнародних перевізників, митних посередників, митних брокерів, ділових асоціацій, а також безпосередньо громадян. Усі вони, хоча й опосередковано, однак здійснюють вплив на стан економічної безпеки держави, що зумовлює необхідність врахування інтересів усіх зазначених стейкхолдерів та можливостей їх впливу. Саме тому, митна діяльність може бути певним синтезуючим та інтегруючим поняттям, що характеризує як специфіку діяльності держави в особі митних органів у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки як складової економічної безпеки держави, так і зворотний вплив інших

учасників зовнішньоекономічної діяльності. Таким чином, поняття митна діяльність стає більш комплексним та об'єктивним поняттям щодо забезпечення економічної безпеки держави, оскільки охоплює сукупність інтересів усіх учасників зовнішньоекономічної діяльності. Отже, ми можемо визначити митну діяльність як самостійне поняття публічного управління, що віддзеркалює механізм взаємодії між державою та окремими елементами суспільства щодо сприяння здійсненню та регулюванню зовнішньоекономічної діяльності шляхом реалізації митної політики, безпосереднього здійснення митної справи, діяльності митних органів та їх взаємодії із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, митними посередниками, іншими органами державної влади та громадськістю. Такий підхід суттєво розширює зміст, задачі та функції сучасних митних органів в процесі їх функціонування, а найголовніше формуємо цілісну систему та механізм їх взаємодії в процесі здійснення митної справи.

Митна діяльність, в свою чергу, також є складним та багатокомпонентним явищем та відповідно поняттям публічного управління, що передбачає взаємодію великої кількості суб'єктів, кожен з яких наділений окремими правами, повноваженнями та обов'язками, що діють, орієнтуючись на реалізацію власних економічних інтересів. Процес забезпечення економічної безпеки держави якраз і полягає у гармонізації існуючих інтересів та розробці відповідних механізмів взаємодії між суб'єктами реалізації цих інтересів. Таким чином, митна діяльність передбачає формування комплексної системи забезпечення економічної безпеки держави в процесі здійснення та регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також безпосереднього здійснення митної справи.

Митна діяльність активно розвивається та трансформується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, залучаючи до себе все більшу кількість суб'єктів через активізацію зовнішньоторговельних відносин, прискорення та цифровізацію світової торгівлі, більш активне переміщення громадян через митний кордон. Ядром даної системи, довкола якого формується уся система відносин із забезпечення економічної безпеки, залишаються митні органи та здійснювана ними митна справа. При цьому в сучасних умовах трансформується сам механізм взаємодії між митними органами та іншими суб'єктами таких

відносин – митні органи перестають виконувати виключно контролюючі та фіскальні повноваження, а починають налагоджувати партнерські взаємовідносини з такими суб'єктами.

Отже, митна діяльність може трактуватися як самостійна сфера функціонування суспільства та держави, що передбачає різноманітні форми взаємодії держави та її органів, що формують митну політику й реалізують митну справу та одночасно є самостійними суб'єктами таких відносин, із іншими учасниками господарської діяльності, що здійснюють переміщення товарів через митний кордон. Головною метою митної діяльності є сприяння забезпеченню національної економічної безпеки, забезпечення якої не повинно порушувати баланс економічних інтересів інших учасників таких відносин.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України 13 березня 2012 року № 4495-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення 06.12.2024).
2. Про національну безпеку України: Закон України 21 червня 2018 року № 2469-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 07.12.2024).
3. Єдинак В.Ю., Єдинак Т.С. Ретроспективно-компаративний аналіз системи управління митними органами в Україні. Ефективна економіка. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7491> (дата звернення 07.12.2024).